

Generella regler för kommunal verksamhet

- Kommunallagen (2017:725)
  - Övergripande "spelregler" för kommunen oavsett verksamhetsområde
  - Trädde ikraft 1 januari 2018
- Förvaltningslagen (2017:900)
  - Vissa allmänna regler samt handläggnings- och dokumentationsregler för ärendehandläggningen
  - Kompletteras ofta i speciallagstiftningen
  - Trädde ikraft 1 juli 2018
- Även offentlighets- och sekretesslagen
- Dataskyddsförordningen (GDPR)
  - Även annan dataskyddsjuridisk lagstiftning
    - Kompletterande svensk dataskyddslag
  - Trädde i tillämpning 25 maj 2018

Grunden för kommuners och landstings kompetens

- 8 kap. 2 § regeringsformen
- Undantag enligt 8 kap. 3 – 4 §§ regeringsformen
- Speciallagstiftning
- Befogenhetsutvidgande lagstiftning
- Den allmänna kommunala kompetensen

Den allmänna kommunala kompetensen

- Kommuner/landstings allmänna befogenheter regleras främst i 2 kap. 1 och 2 §§ kommunallagen
- Enligt förarbetena skall kompetensen bedömas utifrån vad som är lämpligt, skäligt, ändamålsenligt osv.
- Ledning genom utfyllnad i praxis
- Samlad bedömning

Kommunalrättsliga principer

- Otilbörligt stöd till enskild
  - 2 kap. 1 § och 8 §§ KL
- Lokaliseringsprincipen
  - 2 kap. 1 § KL
- Likställighetsprincipen
  - 2 kap. 3 § KL
- Självkostnadsprincipen
  - 2 kap. 6 § KL

Kommunens organisationen

- Fullmäktige
- Kommunstyrelse
- Övriga nämnder
  - Gemensam nämnd (Folkhälsonämnden)
  - Utskott
- Kommunalförbund
- Kommunala bolag
- Förvaltningsorganisationen

Särskilt om kommunstyrelsen

- Leda och samordna förvaltningen och ha uppsikt (6 kap. 1 § KL)
- Styrelsen kan med nya KL få en vidgad roll (6 kap. 8 § KL)
- Särskilda uppgifter
  - Särskilda beslut angående bolagens till fastställda ändamål och kommunala befogenheter (6 kap. 9-10 §§ KL)
  - Följa frågor om som kan inverka på kommunens ställning och utveckling (6 kap. 11 § KL)
  - Begära yttranden från nämnder och beredningar (6 kap. 12 § KL)
  - Särskilda uppgifter (6 kap. 13 § KL)
  - Företräda kommunen (6 kap. 15 § KL)

Fullmäktiges delegationsrätt

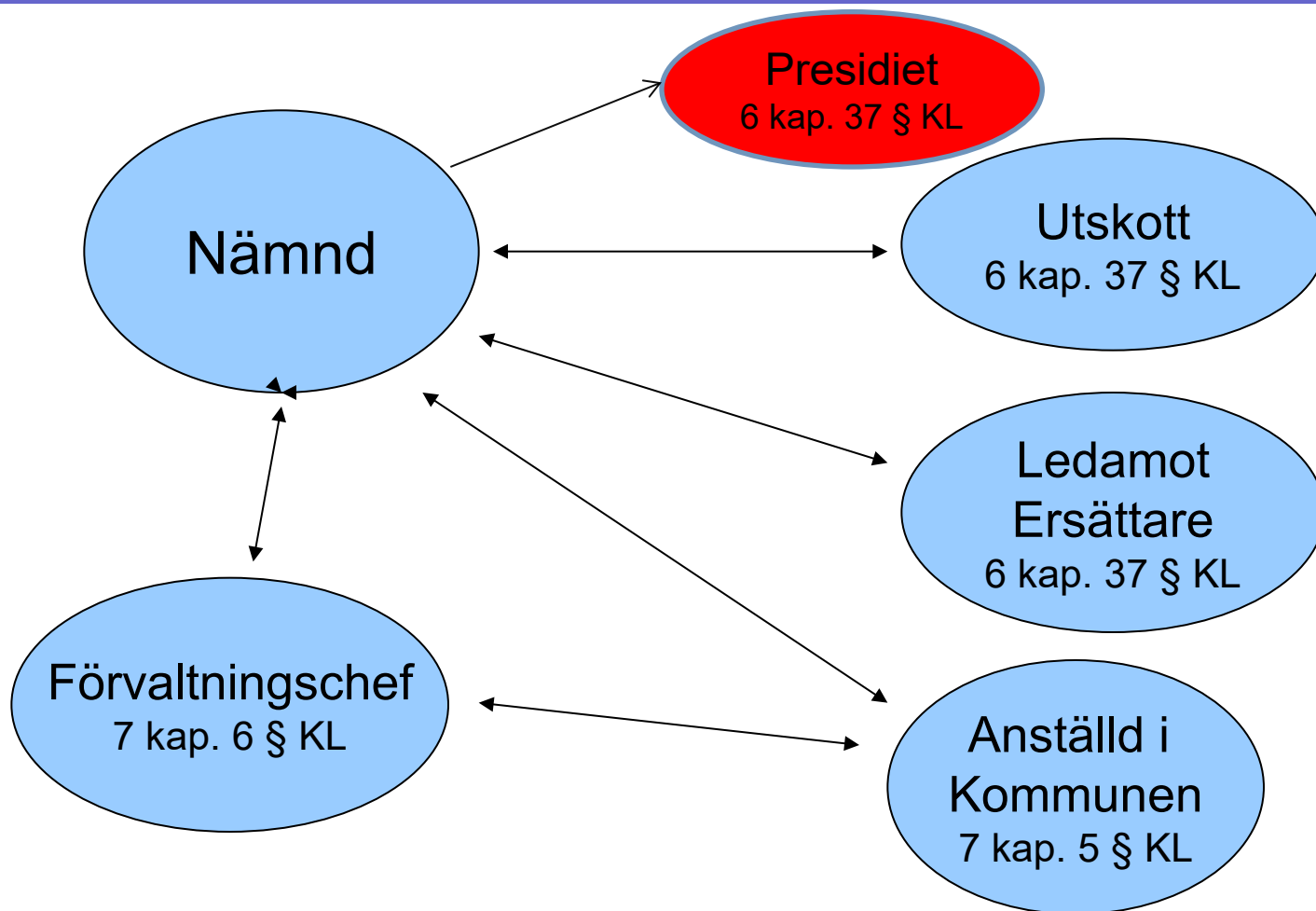
- Delegera till nämnd, 5 kap. 2 § KL
  - Fullmäktige kan bara delegera till nämnderna
- Finansbemyndigande, 5 kap. 4 § KL
- Begränsningar, 5 kap. 1 § KL
  - Ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt
  - Exemplifiering i nio punkter
  - Andra frågor som anges i författning

Nämndernas delegeringsrätt

- Reglerna för nämndernas delegationsrätt till utskott, presidie, samt ledamot och ersättare återfinns i 6 kap. 37 – 40 §§ KL
- Nämndernas delegation till anställda regleras i 7 kap. 5 - 8 §§ KL

Nämndernas delegeringsrätt

Begränsningar i möjligheten till delegation

- Av 6 kap. 38 § följer vissa begränsningar i nämndernas delegationsmöjligheter (se även hänvisning 7 kap. 5 § KL)
  1. ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet,
  2. framställningar eller yttranden till fullmäktige liksom yttranden med anledning av att beslut av nämnden i dess helhet eller av fullmäktige har överklagats,
  3. ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt,
  4. ärenden som väckts genom medborgarförslag och som lämnats över till nämnden, eller
  5. ärenden som enligt lag eller annan författning inte får delegeras.

Anmälan av beslut

- Återrapportering av delegationsbeslut i nämnderna regleras i 6 kap. 40 § och 7 kap. 8 § KL
  - Nämnden reglerar anmälningsskyldigheten
  - Nämndens informations- och kontrollbehov
  - Nämnderna bestämmer ordningen
  - Särskilda möjligheter i laglighetsprövningsärenden

OBS! Gäller endast beslut ej rent förberedande eller rent verkställande åtgärder

Jäv i kommunallagen

- Det finns jävsregler på flera håll i kommunallagen.
  - 5 kap. 47 – 49 §§ KL avser jäv i fullmäktige
  - 6 kap. 28 – 32 §§ KL avser jäv i nämnderna
    - Anställda omfattas av 6 kap. 28 – 32 §§ KL till följd av en hänvisning från 7 kap. 4 § KL
  - För revisorerna finns särskilda jävsregler i 12 kap. 14 – 17 §§ KL
    - Finns en hänvisning till jävsgrunderna i 6 kap. 28 § KL

Jäv i nämnd

- Vem är jävig?

- Förtroendevalda

- 6 kap. 28 § KL

- Anställda, konsulter

- 7 kap. 4 § och 6 kap. 28 § KL

- Innebörd av jäv?

- Ej delta i handläggningen av ärendet

- 6 kap. 30 § och 7 kap. 4 § KL

- Undantag - 6 kap. 29 § och 6 kap 31 § andra stycket

Jäv i nämnd fortsättning

- När föreligger jäv?
  - 6 kap. 28 §, för anställda hänvisning från 7 kap. 4 §
    - Sakägar-, släktskap-, och intressejäv
      - T.ex part, synnerlig nytta eller skada
    - Ställföreträdarjäv
      - T.ex. VD, styrelseordförande, god man
    - Tillsynsjäv
    - Ombudsjäv
    - Delikatessjäv
      - Särskilda omständigheter som är ägnade att rubba förtroendet (t.ex. vän/ovän, beroendeförhållande, skuldförhållande, ideella skäl)
  - Rättsverkan av jäv är ett formalfel som gör att beslutet upphävs

Arbetsgivare - anställda

- Till sitt biträde har nämnderna anställda som
  - Bereder ärenden inför beslut
  - Genomför nämndernas beslut
  - Beslutar i ärenden som nämnden delegerat
- Arbetsgivarrollen
  - Vem är arbetsgivare – relation förvaltning/nämnd

Förtroendevaldas rättigheter och skyldigheter

- Definition - 4 kap. 1 § KL
- Vissa valbarhetshinder
  - 4 kap. 3 – 5 §§ KL
- Rättigheter
  - Ekonomiska förmåner m.m., 4 kap. 12 – 18 §§ KL
    - Kostnadsersättning och arvoden
  - Initiativrätt, 4 kap. 19 – 21 §§ KL
    - Motioner, interpellationer och frågor i fullmäktige
    - Väcka ärenden i nämnderna
  - Rätt att avstå, 4 kap. 25 § KL, särskilt om ordföranden
  - Reservationsätt 4 kap. 27 § KL
- Skyldigheter
  - Röstplikt vid myndighetsutövning 4 kap. 26 § KL
- Närvarorätt i andra nämnder 4 kap. 28 § KL

När skall sammanträden hållas

- Fullmäktige - 5 kap. 12 § KL
  - Fullmäktige själv
  - Regionstyrelsen
  - 1/3 av ledamöterna
  - Ordföranden
  - Se även 5 kap. 72 § punkten 2 KL om innehållet i arbetsordningen
- Nämnderna – 6 kap. 23 § KL
  - Nämnden
  - 1/3 av ledamöterna
  - Ordföranden
  - Se även 6 kap. 44 § KL om reglemente

Inför sammanträden

- Kallelse/kungörelse - 5 kap. 13 – 15 §§
  - Ordförande utfärdare kungörelse
  - Anslås anslagstavlan (minst 1 vecka innan)
  - Inom samma tid till ledamot och ersättare
  - 5 kap. 14 § särskilt förfarande vid brådskande ärende
- Nämnderna inga särskilda regler i KL
  - Reglementet/Arbetsordningen

Vad skall skickas ut till ledamöterna/ersättarna?

- Uppgift om tid och plats samt om de ärenden som ska behandlas
- Lagstiftningen innehåller inga krav på att material skall skickas ut i samband med kungörelse/kallelse
- Arbetsordning/reglemente innehåller däremot regelmässigt regler om vad som skall skickas ut och när

Ersättarnas tjänstgöring

- Fullmäktige (5 kap. 17 – 21 §§ KL)
- Nämnderna (6 kap. 16 – 17 §§ KL)
- Reglerna tar sikte på hanteringen i samband med val därefter tar interna reglering vid.
  - Fullmäktiges arbetsordning
  - Nämndernas reglementen

Utomståendes medverkan

- Fullmäktige - 5 kap. 39 - 41 §§ KL
  - Region- och oppositionsråd
  - Andra än ledamöterna och råd får delta i överläggningarna om fullmäktige så bestämmer
  - Skyldighet för vissa utpekade befattningshavare
- Nämnderna - 6 kap. 25 och 26 §§ KL
  - Offentliga sammanträden
  - Vissa befattningshavare efter kallelse från nämnden
  - Medborgarförslag
  - Personalföreträdare enligt 7 kap. 12 – 16 §§ KL

Beslutsförhet

- Fullmäktige (5 kap. 45 - 46 §§ KL)
  - Huvudregel mer än hälften av ledamöterna
  - Interpellationer och frågor
  - Jäv
- Nämnd
  - Endast när mer än hälften av ledamöterna är närvarande (6 kap. 27 § KL)

Beredningskravet

- Beredningskravet i fullmäktige regleras i 5 kap 26 – 38 §§ KL.
  - Inget krav på beredningskvalitet
  - Vissa undantag från beredningskravet
- I nämnderna finns inget beredningskrav
  - Ta upp ärenden vid sittande bord
  - Kan finnas föreskrifter i reglementet
    - Viktigt med möjligheten att ta upp ärenden vid sittande bord

Sammanträdet m.m.

- Yrkanden och propositionsordning m.m. (5 kap. 52 - 57 §§ KL)
  - Bestämmelserna 5 kap. 53 – 56 gäller även nämnderna enligt 6 kap. 33 § KL
- Bordläggning/remiss
  - Minoritet 5 kap. 50 § KL
  - Flera motiveringar
  - Extra val, alltid första gången
  - Nästa sammanträde (huvudregel, se 5 kap. 51 § KL)
  - Nämnderna (ej minoritet) 6 kap. 33 § andra stycket KL
- Reservation och särskilda yttranden (4 kap. 27 § KL)
  - Endast förtroendevalda (jfr 30 § förslag till ny FL)
  - Reservation innan sammanträdet avslutats
  - Ej krav på skriftlig motivering
  - Om skriftlig motivering - innan justering
- Protokollet, justering m.m. (5 kap. 65 – 70 §§ KL)
  - Bestämmelserna 5 kap. 65-67 och 69 §§ KL gäller även för nämnderna enligt hänvisning i 6 kap. 35 § KL
- Ajournering och fortsatt sammanträde
  - Saknas regler för att avbryta och fortsätta en senare dag

Interpellationer och frågor

- 5 kap. 59 – 64 §§ KL
- Interpellationer
  - Får inte röra myndighetsutövning mot enskild
  - Bestämt innehåll och motivering
  - Endast i angelägenheter av större intresse för kommunen
  - Fullmäktige beslutar om interpellation får ställas utan föregående överläggning
  - Vissa befattningshavare
- Frågor
  - Samma som ovan dock inte motiveringskrav
  - Bestämt innehåll
  - Får innehålla kort inledande förklaring
  - Endast frågeställare och besvarare får delta i överläggning

Ordföranden

- Ordförande och en eller flera vice (5 kap. 11 § KL och 6 kap. 21 – 22 §§ KL)
- Kan besluta om sammanträde (5 kap. 12 § och 6 kap. 23 § KL)
- Svarar för kallelseförfarandet (5 kap. 8 § KL)
- Nämndsordförandena
  - Delta i RF:s överläggningar enligt 5 kap. 49 § KL
  - Skyldig närvara vid RF för upplysningar (5 kap. 41 § KL)
  - Svara på interpellationer och frågor (5 kap. 59 § och 64 § KL)
  - Delgivning (6 kap. 36 § KL)
  - Brådskandedelegation (6 kap. 39 § KL)
- Leder sammanträde och ordning vid sammanträdena (5 kap. 43 § KL)
- Ansvarar för protokollet (5 kap. 65 § och 6 kap. 35 § KL)
- Röstplikt 4 kap. 25 § andra stycket KL

Det kommunala revisionsuppdraget

- Regleras i 12 kap. KL
- Samlad revision - 5 revisorer
- Granskar nämnder och beredningar
  - Verksamheten
  - Räkenkaperna
  - Interna kontrollen
- Varje enskild revisor självständig
  - Sakkunnigt biträde
- Revisionsberättelse
  - Anmärkningar

Ansvarsfrihetsprövningen

- Fullmäktige kan besluta om att ansvarsfrihet inte ska beviljas (5 kap. 24 §)
  - Motivering
  - Senast 30 juni
- Återkalla uppdrag (4 kap. 9 § punkt 1)
- Besluta om skadestånd (5 kap. 25 §)
  - Ett år om ej brott

KL:s reglering om ekonomi

- Mål för den ekonomiska förvaltningen
- Medelsförvaltningen
- Budgeten och dess innehåll
  - Budget i balans
  - Tre års plan
- Budgetprocessen
- Reglering av balanskravsresultat
- Delårsrapport och årsredovisning

Överklagandemöjligheter

- **Förvaltningsbesvär**
  - Följer av bestämmelse i lag
  - Den som beslutet angår kan klaga
- **Laglighetsprövning**
  - Allmän rätt när förvaltningsbesvär inte ges eller överklagandeförbud råder
- **Förbud att överklaga**
  - Följer av bestämmelse i lag eller förordning

Förvaltningsbesvär

- Endast den som är berörd får överklaga
- Beslutet skall ha gått part emot
- Besvärsmyndigheten prövar överklagandet i sak
- Vid bifall kan annat beslut sättas i det överklagades ställe
- Besvärstiden är tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet
- Överklagandet ges in till den myndighet som meddelat beslutet
- Det anges i respektive författning vilka beslut som får överklagas och hos vilken myndighet de överklagas

Laglighetsprövning

- Alla kommunmedlemmar kan överklaga
- Endast prövning av lagligheten – inte lämpligheten
- Vid bifall kan domstolen endast upphäva beslutet
- Besvärstiden är tre veckor från meddelande på anslagstavlan om justerat protokoll
- Överklagandet ges in till och prövas av förvaltningsrätten
- Förvaltningsbesvär utesluter laglighetsprövning

Rätten att ta del av allmänna handlingar

- Principen att alla medborgare har rätt att ta del av allmänna handlingar infördes genom 1766-års tryckfrihetsförordning
- De grundläggande bestämmelserna om allmänna handlingar är grundlagsfästa och finns idag i 2 kap. tryckfrihetsförordningen (TF)

Rätten att ta del av allmänna handlingar

- Rätten att ta del av allmänna handlingar är en del av offentlighetsprincipen.
- Offentlighetsprincipen är en grundläggande princip i den svenska förvaltningstraditionen

Offentlighetsprincipen

- **KONTROLLEN** av myndigheterna verksamhet blir effektivare
- **FÖRTROENDET** för myndigheterna blir större om de arbetar under insyn
- Garantera **RÄTTSSÄKERHET** och **EFFEKTIVITET** i förvaltningen
- **INFORMATION** om allmänna angelägenheter sprids bättre

Offentlighetsprincipen

- Handlingsoffentlighet - sekretess
- Förhandlingsoffentlighet – stängda dörrar
- Yttrandefrihet - tystnadsplikt
- Meddelarfrihet – undantag från meddelarfriheten